

JAG

är som du.

Årsbok 2023

Jag tycker om att lyssna på musik och spela själv, och att ta del av olika kulturella uttryck.

**Det är du
som är expert
på ditt liv**

Förmågan att förstå är inte viktigast av allt

Alla människor är olika. Vi har olika funktionsförmåga, på flera sätt. Det har folk börjat fatta, att funktioner varierar, mellan människor, i olika situationer och över tid. Men det finns fortfarande många fördomar om intelligens.

Inte är väl förmågan att förstå det som definierar oss som människor? Om nåt är komplicerat eller obegripligt tycker folk inte genast att livet blir meningslöst. Snarare brukar de flesta säga att nån har krånglat till det onödigt mycket!

Behovet av självbestämmande finns ju där ändå. Det handlar om integritet och respekt för vem man är. Inte att man själv alltid fattar de bästa eller klokaste besluten.

Jag använder hjälpmedel för att kompensera de funktionsnedsättningar som ibland gör det svårt för mig att förstå och fatta viktiga beslut i mitt liv. Precis som en rullstol kompenserar för mina ben som inte kan gå..

Det stöd som hjälper mig att fatta beslut är mina två gode män. Dessutom har jag rätt till personlig assistans. I övrigt behövs inga särskilda regler eller grupper eller särlösningar.

Ändå möter vi detta ständigt i Riksföreningen JAG. Myndigheter som vill ha särskilda regler för personer som mig. De säger att det är för min egen skull, att jag är så utsatt. Att jag inte kan ta ansvar, och då måste samhället göra det. Att samhället måste ha insyn och kontroll. Att de vet vad som är bäst för mig.

Men samhället har aldrig vetat vad som är bäst för mig. När jag föddes ville de att jag skulle bo på institution. Jag höll på att gå under där.

När jag fick en personlig assistent var det inte för att samhället såg att det var bäst för mig. Det var för att mina föräldrar krävde det.

När jag blev vuxen ville samhället att jag skulle flytta till gruppbostad. Jag bodde där i nio månader, och höll på att gå under. Jag blev sjukare och sjukare innan jag flyttade hem till mamma och pappa igen.

När jag tillfrisknat fick jag återigen personlig assistans. Inte för att samhället trodde att det var bäst, utan för att de inte kom på något annat, som mina föräldrar skulle gå med på. Så kom inte och säg att samhället vet vad jag behöver.

Vi JAG-medlemmar accepterar inte att bli utsorterade och behandlade som mindre värda än andra. Vi vill bli sedda som fullvärdiga medborgare och att våra mänskliga rättigheter respekteras. Det är Riksföreningen JAGs största fråga, på alla olika samhällsområden.

*Magnus Andén
ordförande i Riksföreningen JAG
genom god man Cecilia Blanck*

Riksföreningen JAG

En unik förening med höga ambitioner

Riksföreningen JAG är en ideell förening för personer med flera stora funktionsnedsättningar, varav en avser den intellektuella förmågan. Föreningen startade 1992 och arbetar för att medlemmarna ska ha möjlighet till ett gott liv genom:

- ◆ Jämlikhet, Assistans och Gemenskap
- ◆ Bästa möjliga personligt anpassade assistans i livets alla situationer med respekt för människovärde och integritet.
- ◆ Att på sina villkor leva i gemenskap med sin familj och leva som andra i samhället och få stimulerande upplevelser och erfarenheter på ett tryggt sätt.
- ◆ Att den fysiska och psykiska hälsan främjas på alla sätt och att övriga intressen tillvaratas.

Föreningen ska enligt stadgarna bedriva påverkansarbete mot beslutsfattare, myndigheter och andra, sammanställa och sprida kunskap och erfarenhet, samt

genom Brukarkooperativet JAG initiera och bedriva verksamhet i frågor som är viktiga för medlemmarna.

2023 ökade antalet fullvärdiga och stödjande medlemmar från 661 till 690.

Årsmötet genomfördes 6 maj 2023 på Quality Hotel Friends i Solna. Till ordförande i föreningen valdes Magnus Andén. Richard Kostenius valdes till 1:a och Tim Sundberg till 2:e vice ordförande. Till ledamöter valdes Kenny Brandt, Kristina Edvall, Linus Ullbrand och Anna Söderberg och till suppleanter Josefine Abrahamsson och Thomas Nilsson. Till valberedning valdes Marika Olsson, Hanna Niku och Ronny Larsson.

Föreningen får statsbidrag sedan 2018. Det möjliggör Riksföreningen JAGs omfattande intressepolitiska arbete och att den formellt är en av de organisationer som politiker och myndigheter ska samråda med i funktionsrättsfrågor.

Riksföreningen JAG har medverkat på Almedalsveckan i Visby nästan varje år sedan 2006. 2023 var inget valår så endast en mindre skara aktivister var på plats och tog emot politiker och beslutsfattare i JAG-tältet.

Lokalföreningar i elva län bygger gemenskap och sprider kunskap

Riksföreningen JAG har elva anslutna länsföreningar med egna styrelser och verksamheter från Norrbotten till Skåne. De får del av statsbidraget genom ett verksamhetsbidrag baserat på antal medlemmar i länet. För att få statsbidrag behövs minst 500 medlemmar i huvudföreningen och anslutna föreningar i minst tio län.

Ett av länsföreningarnas uppdrag är att vara knutpunkt för samhörighet, gemenskap och erfarenhetsutbyte för JAGs medlemmar i hela landet. Många träffar och fester har

genomförts och nästan alla föreningar har arrangerat en deltävling i "JAG har talang". Föreningarna har under året arbetat intressepolitiskt med bland annat Rimliga villkor-kampanjen, deltagit i intressepolitiska stormöten, skrivit debattartiklar tillsammans med Riksföreningen JAG och gjort lokala utspel i föreningens kärnfrågor.

Skanna QR-koden och läs debattartikel i Sundsvalls tidning om rätt till assistans i daglig verksamhet.

Föreningen JAG Dalarna

Föreningen har tillgång till JAGs träffpunkt i Mora.

Föreningen JAG Gotland

Föreningen har tillgång till JAGs träffpunkt i Visby.

Föreningen JAG Norrbotten

Föreningen har tillgång till JAGs träffpunkt i Luleå.

Föreningen JAG Skåne

Föreningen har tillgång till lokaler i Paraplyet i Malmö.

Föreningen JAG Stockholms län

Föreningen har tillgång till JAGs kansli.

Föreningen JAG Sydost

Föreningen har tillgång till JAGs träffpunkt i Kalmar.

Föreningen JAG Uppsala

Föreningen har ingen träffpunkt.

Föreningen JAG Värmland

Föreningen har tillgång till JAGs träffpunkt i Karlstad.

Föreningen JAG Västernorrland

Föreningen har tillgång till JAGs träffpunkt i Sundsvall.

Föreningen JAG Västra Götaland

Föreningen har tillgång till JAGs träffpunkter i Tibro och Uddevalla.

Föreningen JAG Östergötland

Föreningen har ingen träffpunkt.

Hanna Niku och Ming Niku, aktiva i Föreningen JAG Stockholms län

Ja, vi har talang!

I JAG har talang har JAG-medlemmar från norr till söder tagit plats på scen och visat talanger på många olika områden.

Deltagarna har uppträtt eller visat förinspelat material. En jury har kommenterat varje uppträdande, som i TV-programmet Talang. Efter presentationerna har diplom och guldbiljetter delats ut.

2023 deltog sammanlagt 66 medlemmar i deltävlingarna i Karlstad, Luleå, Malmö, Stockholm, Sundsvall, Tibro och Uppsala.

Till vänster Sina Rad, Veronica Hillberg och Emma Creutz.
Ovan Axel Bengtén, Daniel Anér och Stanley Persson.
Till höger Anna Höök.

Vi vill bidra

Alternativ och komplement till traditionell daglig verksamhet

Vi vill bidra har fortsatt arbeta för att fler människor med omfattande funktionsnedsättningar ska få möjlighet att ta plats på den ordinarie arbetsmarknaden utifrån sina färdigheter och intressen.

Efterfrågan att få delta i Vi vill bidra är stor i hela landet. Deltagarna har praktiserat i bland annat kläd- och matbutiker, i gårdsverksamhet, stall, caféer, bowlinghall, parkarbete, biograf, kulturhus och bibliotek.

I de befintliga samverkanskommunerna Mora, Karlstad och Forshaga är Vi vill bidra sedan flera år en självklar del av utbudet. Under 2023 har samtal förts kring samverkan med ytterligare ett 20-tal kommuner.

För att öka kunskapen om behovet av alternativ till traditionell daglig verksamhet har Vi vill bidra medverkat på

- seminarium i riksdagen med bland annat Socialdepartementet
- träffat Arbetsmarknadsdepartementet
- fört samtal kontinuerligt med Socialstyrelsen utifrån deras uppdrag att ta fram kunskapsstöd till daglig verksamhet "för att främja brukarens möjlighet till att bibehålla och utveckla sina förmågor".
- deltagit på Sveriges kommuners och regioners kvalitetsmessa i Göteborg för att etablera kontakt med fler beslutsfattare i kommunerna.

Vid alla tillfällen har deltagare medverkat och berättat om sina arbetsuppgifter och vad det innebär att få ingå i gemenskapen på en vanlig arbetsplats.

Kommunfullmäktigeledamoten i Kalmar, Liselotte Ammert (KD), skrev en debattartikel i Barometern om att Vi vill bidra bör erbjudas i Kalmar som ett komplement till daglig verksamhet

För att kunna visa tydligt hur verksamheten skapar goda effekter för enskilda deltagare liksom samhället i stort, har verksamhetsansvarig och handledarna gått en utbildning i effektmätning.

2024 ser vi fram emot möjligheten att utveckla Vi vill bidra tack vare ett nytt treårigt projektstöd från Allmänna arvsfonden.

Påverkansåret 2023

Kampen fortsätter!

Efter valet 2022 var det många **nyvalda riksdagspolitiker** som behövde utbildas i JAGs kärnfrågor. Under året har föreningen haft möte med alla funktionsrättspolitiska talespersoner i riksdagspartierna.

Christofer Bergenblock (C), ledamot i socialutskottet och centerpartiets talesperson för funktionsrättsfrågor träffade styrelseledamoten Anna Söderberg med företrädare Åsa Emtelin och Cecilia Blanck, verksamhetsansvarig i Riksföreningen JAG.

Låten JAG är som du, skriven av Allan Sundberg, god man för styrelseledamoten Tim Sundberg, släpptes på Spotify och Youtube.

Skanna QR-koden och titta på musikvideon.

Under Almedalsveckan i Visby frågade JAG-medlemmarna ut politiker och beslutsfattare om assistansersättningens storlek, lagändringarna för stärkt assistans, IQ-diskriminering och barns rätt till personlig assistans. På Donners plats och i Almedalsparken framförde medlemmarna en teaterföreläsning i tre akter om institutionstiden, dagens behovsbedömningar med Försäkringskassans minuträknande och en framtidsvision om ett samhälle utan IQ-diskriminering.

Socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M) besökte JAG-tältet. Här omgiven av från vänster Cecilia Blanck, Magnus Andén, Nicolina Hjellum, Linda Forzelius och Richard Kostenius.

Riksdagsledamot Ulrika Westerlund (MP) passade på att ta en selfie före Richard Kostenius och Linda Forzelius utfrågning.

På sensommaren bjöd Riksföreningen JAG in till **karnevalsparad** genom Stockholm. Superstar Orkestar spelade medryckande balkanmusik på vägen. Manifestationen avslutades på Raul Wallenbergs plats med tal av Magnus Andén, Samuel Gonzalez Westling (V) och Anna Starbrink (L).

JAG har under året tagit emot rekordmånga **studiebesök**, både från skolor i Stockholm och långväga besökare från Slovenien, Österrike, Japan, Holland, Monte Negro och Kosovo.

Föreningen har fortsatt arbeta för en **höjning av assistansersättningen** i kampanjen Rimliga villkor.

Medlemmar har demonstrerat vid regeringens sammanträden på torsdagsmorgnarna. På budgetpromenaden mellan finansdepartementet och riksdagen följdes finansministern av JAG-medlemmar med skyltar som krävde en höjning av assistansersättningen. Höjningen på 2,5% 2024 var en liten seger men långt ifrån tillräckligt.

Under hösten berättade regeringen att de planerade en **utredning om nya begränsningar i den personliga assistansen**. Föreningen protesterade mot idéerna men en utredning tros komma under 2024. I samband med det här bjöds Ekobrottsmyndigheten in till samtal på JAGs kansli.

I december uppmärksammades **internationella funktionsrättsdagen** med en forskningskonferens i samarbete med funktionshinderforskningen på Marie Cederschiöld högskola. Bland andra medverkade Magnus Tideman, Fanny Ambjörnsson, Anna Söderberg och Magnus Andén.

Ännu en utredning räddar inga barn

Riksföreningen JAG var bland de första att uppmärksamma Försäkringskassans **dubbla föräldraavdrag** vid bedömning av assistans till barn. I december kom en av de första kammarrättsdomarna om föräldraavdraget. Det var Kammarrätten i Sundsvall som sa att Försäkringskassan

gjort fel när de gjort dubbla avdrag. Samtidigt gav regeringen Försäkringskassan i uppdrag att följa upp hur tillämpningen av det schabloniserade föräldraavdraget fungerat. Resultatet ska presenteras i september 2024. Det är lång tid för barn med stora funktionsnedsättningar att stå utan assistans när regeringen istället snabbt skulle kunna göra en tillfällig ändring av föräldraavdraget i förordningen till LSS.

Med- och motgång i Norge och Finland

Riksföreningen JAG ingår i Europeiska nätverket för independent living (ENIL) och EUs rådgivningsgrupp för mänskliga rättigheter "Fundamental Rights platform".

I Norge och Finland finns Föreningen JAG, Jeg – Assistanse – Godt liv respektive Föreningen JAG rf med samma målsättning och stadgar som Riksföreningen JAG.

Foreningen JAG i Norge

Föreningen JAG arbetar för att personlig assistans ska vara en rättighet för alla, oavsett typ av funktionsnedsättning, och att medlemmarna ska kunna leva ett gott liv. Styrelsens ordförande har varit Marie Jung Sun Dale med legal företrädare Kai Esten Dale.

Bland årets aktiviteter kan nämnas att föreningen

- tillsammans med andra funktionsrättsorganisationer i koalition för borgerstyrd personlig assistans (BPA) deltagit i möten om utredning och uppföljning av personlig assistans som ett verktyg för likabehandling
- deltagit i Stolthetsparaden i Oslo
- debatterat under Arendalsveckan om barns rätt att växa upp i en familj.

Föreningen JAG i Finland

Under årsmötet valdes Ida Westerlund med laglig företrädare Pamela Westerlund till ny ordförande för Föreningen JAG. Under den finländska politikerveckan SuomiAreena i Björneborg träffade Ida flera beslutsfattare.

I samband med vårens regeringsförhandlingar krävde föreningen ett slut på

diskrimineringen på grund av resurskraven i funktionshinderlagstiftningen. Den nya regeringen gick dock till vår besvikelse in för att skjuta upp och rentav revidera den nyligen godkända lagen. Föreningen reagerade med en skarp skrivelse:

"att en lag som beretts så länge och så grundligt revideras innan den ens trätt i kraft. [...] Vi vill påminna om att Finland redan prickats av FN för sin lagstiftning kring boende och personlig assistans för personer med intellektuell funktionsnedsättning. De små förbättringar som den nya funktionshinderservicelagen innebär jämfört med nuvarande lagstiftning får inte skrotas – det vore ett allvarligt brott mot FNs funktionshinderkonvention och dess artiklar om rätt till självständigt liv (artikel 19) och därtill hörande personlig assistans."

Brukarkooperativet JAG

Ideell förening med verksamhet i tre länder

Brukarkooperativet JAG är en religiöst och partipolitiskt obunden ideell förening och en av de största aktörerna i svensk välfärd som drivs utan vinstintresse. 2023 ökade antalet medlemmar i kooperativet från 451 till 473.

Verksamheten består av

- servicegaranti i medlemmarnas personliga assistans (till och med 31/5)
- dagliga verksamheten JAG-center
- träffpunkter på flera ställen i landet
- medlemsträffar och medlemsresor
- Vi vill bidra

Brukarkooperativet JAG har fyra dotterbolag

- JAG Personlig assistans AB som ordnar personlig assistans till medlemmarna i Brukarkooperativet JAG.
- JAG Utbildning AB som anordnar yrkeshögskoleutbildningar inom personlig assistans.

- JAG Assistans AS som ordnar personlig assistans i Norge till medlemmarna i brukarföreningen Team JAG och samarbetar med norska Föreningen JAG. Samägs sedan juni 2022 med Team JAG.
- JAG Assistans Ab som ordnar personlig assistans i Finland och samarbetar med finska Föreningen JAG.

Årsmötet genomfördes 7 maj 2023 på Quality Hotel Friends i Solna. Till ordförande i föreningen valdes Linda Forzelius. Cecilia Blanck valdes till 1:a och Allan Sundberg till 2:e vice ordförande. Till ledamöter valdes Maria Arkestål, Magnus Lorentz, Hanna Nordeman och Christina Ullbrand och till suppleanter Rose-Marie Abrahamsson och Kajsa Råhlander. Till valberedning valdes Linus Gustavsson, Monica Isaksson och Lena Bengtsson.

JAG-center

Att synas är viktigt!

Dagliga verksamheten JAG-center drivs av Brukarkooperativet JAG med kommunalt stöd enligt LSS. JAG-center delar lokaler med JAGs kansli i centrala Stockholm. Här finns musikrum, skaparateljé, ljudstudio och dataredaktion och utanför dörrarna finns hela huvudstadens kulturutbud.

Ett av verksamhetens mål är synlighet – motsatsen till att gömmas undan på en institution – och deltagarna påverkar bland annat genom att ta emot studiebesök och uttrycka sig med konst, film, dans och teater. Ett exempel på det är "kampaffischerna" som skapades under våren.

I september hade JAG-center premiär på barnteaterföreställningen "Lisen kan inte sova". Därefter har ytterligare fyra föreställningar getts, bland annat för förskolor. Före och efter föreställningen skapas utrymme för samtal och möten med barnen.

I oktober medverkade deltagarna på en FUB-konferens i Stockholm där de berättade om hur JAG-center arbetar med musik.

Uppdrag JAG har börjat producera filmer för "Youtube shorts" för att nå yngre målgrupper.

JAG-center ansvarar för JAGs stora solrostävling och utser alla vinnare.

I december startades aktionsgruppen "Fixa färdtjänsten NU!" för att samla in historier om hur färdtjänsten fungerar. Ansvariga i regionen kommer informeras om läget samt utfrågas om vad de tänker göra åt situationen med långa väntetider och turer som inte kommer.

Skanna QR-koden med din mobil för att komma till Uppdrag JAGs youtube-kanal

Förändringar i JAGs servicegaranti

Sedan starten för snart 30 år sedan har varje medlem i Brukarkooperativet JAG haft en eller flera personliga arbetsledare som ansvarat för kvalitet och kontinuitet i assistansen och varit arbetsledare för assistenterna i medlemmens ställe.

Det har varit ett arvoderat uppdrag i den ideella föreningen Brukarkooperativet JAG och reglerats i ett avtal om servicegaranti mellan medlemmen, kooperativet och arbetsledaren. Våren 2023 fanns avtal med

drygt 650 personliga arbetsledare samt ytterligare omkring 300 personer med bemanningsansvar.

Efter krav från Kommunal övergick arbetsledning och bemanning från 1 juni 2023 till att bli ett särskilt utökat uppdrag i assistansen inom anställningen som personlig assistent i JAG Personlig assistans.

Överenskommelsen gjordes på central nivå mellan Fremia och Kommunal våren 2022.

Träffpunkter på nio orter

JAG har träffpunkter på flera orter i Sverige. Kooperativets medlemmar har möjlighet att låna lokalerna kostnadsfritt dag- och kvällstid för exempelvis anställningsintervjuer, handledning eller som festlokal. Länsföreningarna har tillgång till träffpunkterna för sina aktiviteter.

- Kalmar, Kaggensgatan 11
- Karlstad, Norra kyrkogatan 4
- Luleå, Köpmangatan 53A
- Malmö, Industrigatan 33
- Mora, Fridhemsgatan 1
- Stockholm, Klara Södra kyrkogata 1
- Sundsvall, Kyrkogatan 29
- Tibro, Mariestadsvägen 29
- Uddevalla, Kilbäcksgatan 42
- Visby, Rådhusplan 5

Var är din
närmaste
träffpunkt?

Årsmöte i Föreningen JAG Norrbotten på träffpunkten i Luleå

Team JAG i Norge:

Tillsammans blir vi starkare!

TEAM JAG växer och är nu 53 medlemmar (assistansvärdare) som fortsätter utmana sig själva på digitala träffar och webinarier. Arbetsledarna har bjudits in till erfarenhetsutbyte på temat sjukfrånvaro.

Årets höjdpunkt var JAG CAMP i samarbete med JAG Assistans. Närmare 200 personer möttes under en magisk helg på Scandic Hotel Fornebu utanför Oslo. Det bjöds på många aktiviteter för medlemmarna och kompetensutveckling för arbetsledare och assistenter. För många var detta första fysiska mötet i JAG-sammanhang och med varandra!

Lördag kväll var det festmiddag med show som medlemmarna skapat med stöd av Moa och Cilla från JAG i Sverige. På söndag genomfördes TEAM JAGs årsmöte.

JAG-CAMP - magisk helg i april 2023 för många norska JAG-medlemmar

Varje dag visar vi att personlig assistans ger ett liv i frihet

Som medlem i Brukarkooperativet JAG ger du JAG Personlig assistans i uppdrag att anordna din assistans. Inom LSS ramar styr du då din assistans på dina villkor utifrån dina önsknings. Vi respekterar din legala företrädare tolkningsföreträdare. Ingen skillnad görs om det är en nära familjemedlem. Vi vet att ju närmare dig personen finns, desto mer blir det som din egen röst, och så nära självbestämmande och egenmakt i sitt liv som det går att komma.

I JAG bevisar vi varje dag att assistansen möjliggör ett liv i frihet för den som har flera stora funktionsnedsättningar, varav en är en nedsättning av den intellektuella förmågan. Ingen annan insats kommer i närheten.

2023 var ni 470 personer som valt att ordna er assistans i JAG. Tillsammans har ni mer än 4000 personliga assistenter. 55 personer jobbar i serviceorganisationen med att betala lön till assistenter, redovisa ekonomi, ge juridiskt stöd, skapa utbildningar, sköta arbetsgivaråtaganden, vägleda arbetsledare, utveckla IT-stöd med mera. När ni säger hur nöjda ni är med servicen så får de skyhöga poäng! Plus 77 på en skala från minus 100 till plus 100 i senaste undersökningen. 2024 önskar vi att fler svarar i medlemsundersökningen. Det är en kanal för både positiv och negativ kritik. Vi läser allt som skrivs och tar med till förbättringsbordet.

Nu är det svårt att hitta bra assistenter. För att locka till oss stjärnorna har vi fortsatt sprida Kära assistent-filmerna, haft rekryteringsträffar och kampanj i Stockholmstrafiken. Vi kompromissar inte med rekryteringsstödet – det är när du hittar rätt assistent som du har störst möjlighet att leva ditt liv som du vill!

2024 firar assistansreformen 30 år. Under dessa år har väldigt många människor arbetat som personlig assistent. 1994 var det ingen som visste vad det var för yrke. Vi behöver nu gå tillbaka till hur vi tänkte när vi rekryterade då. Vi kunde inte förlita oss på tidigare erfarenheter, utbildningar eller annan dokumenterad kunskap. Vi letade efter bra människor, personer som kunde läras upp, de som var lyhörda, nyfikna och formbara. Kan vi återigen se bortom förmågan att skriva ansökningar och ha tålamod i upplärningsprocessen? Nu uppmuntrar vi alla som söker jobb hos oss att spela in en film som komplement till sin ansökan så du får en känsla av personen och på så sätt göra urvalet lättare.

Naturligtvis vill vi kunna betala våra anställda högre lön. Dagens villkor är orimliga. Men inte heller 2023 höjdes schablonbeloppet tillräckligt. När pengarna tryter så är det tur att det finns digitala lösningar som gör att vi ändå kan förse er med bra utbildningar. Utöver de obligatoriska kurserna (som man måste gå, annars räknas det som arbetsvägran) finns en massa "bra att gå"-kurser. Gå dem tillsammans eller låt assistenterna gå dem när lucka ges, exempelvis vid väntetid. Det går bra att pausa dem när som helst och ta upp dem igen när nästa lucka kommer.

Tillsammans formar vi framtiden och du är en viktig del av den som en av JAGs 470 huvudpersoner. Vi ser fram emot ett gott samarbete med dig, din företrädare, dina arbetsledare och dina personliga assistenter.

*Linda Forzelius
styrelseordförande Brukarkooperativet JAG
vd JAG Personlig assistans*

JAG Personlig assistans AB

Stolt anordnare av JAG-medlemmarnas assistans

JAG Personlig Assistans verksamhet bedrivs i aktiebolagsform med ett förtydligande i bolagsordningen om att syftet inte är att skapa vinst för aktieägarna. Bolagets medel ska användas för att bedriva personlig assistans och i övrigt främja Brukarkooperativet JAGs ändamål.

Verksamheten utgår från Brukarkooperativet JAGs stadgar och LSS grundläggande principer att den personliga assistansen ska främja jämlika levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet.

Assistansen i JAG ska vara personligt utformad och styras av den som får assistansen – vilket oftast sker med stöd av legal företrädare. Kvaliteten avgörs utifrån den enskilda uppdragsgivarens upplevelse.

JAG Personlig assistans har haft samma styrelse och revisor som Brukarkooperativet JAG.

Händelserikt år

2023 inleddes med att tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg (IVO), drog in tillståndet för Sveriges största assistansanordnare. Nyheten skapade stor oro i assistansvärlden. I juni underkände förvaltningsrätten IVOs beslut och assistansanordnaren kunde fortsätta verksamheten.

Kommunal stämde Fremia för anställningsformen "så länge assistansuppdraget varar", så kallad schemaanställning. En vinst för Kommunal hade tvingat fram genomgripande förändringar i kollektivavtalet och hur assistansen organiseras i stort. Kommunal förlorade dock tvisten i domstolen och anställningsformen är kvar.

Kollektivavtalet omförhandlades och blev klart i slutet av året. En särskild arbetsgrupp med representanter från Fremia och Kommunal tillsattes för att se över dygnsvilan.

Tendenser och trender

Försäkringskassan har fortsatt hålla utredningssamtal per telefon istället för personligt möte, vilket gör det svårare för handläggare att förstå behov och livsvillkor.

De långa handläggningstiderna är fortsatt ett generellt problem. Kommunerna inväntar och följer Försäkringskassans prövning i de fall en person har ansökt på båda håll samtidigt. Detta trots att kommunen ska göra en självständig bedömning och kunna ta beslut snabbare än Försäkringskassan. Även den som måste ansöka akut om tillfällig utökning av assistansen får vara beredd att vänta i flera månader på kommunens beslut, vilket är oacceptabelt.

Fler och fler överförmyndare ifrågasätter att god man har flera roller i assistansen. Det är beklagligt eftersom det inte finns några hinder mot att ens gode man även jobbar som personlig assistent. För många är det dessutom ett sätt att kvalitetssäkra sin assistans.

2023 är första året efter pandemin som sjuktalen inte påverkats av covid-19. Sjukfrånvaron för JAGs anställda ligger i nivå med övriga arbetsmarknaden. 1 298 anställda använde sitt friskvårdsbidrag under 2023 vilket är en liten ökning från året innan.

Svar direkt

Rådgivarna i Svar Direkt, som i december funnits i två år, tog under året emot sammanlagt 37 741 mejl och telefonsamtal.

Arbetsledning och bemanning

1 juni övergick arbetsledning och bemanning till att ingå som ett utökat uppdrag inom anställningen som personlig assistent. Förändringen föregicks av en stor informationsinsats och krävde även utveckling av digitala verktyg för att kunna rapportera semester och sjukdom. Nya avtal skrevs med närmare 700 personliga arbetsledare.

En ny rådgivargrupp, Arbetsledarstöd, startade för att specifikt stötta och hjälpa arbetsledarna. De ansvarar också för servicen i Trygghet som valts av 35 uppdragsgivare. I Trygghet ges stöd med arbetsledning, kontinuitet och bemanning av en gemensam koordinator som delas med några andra uppdragsgivare i JAG.

JAGs juridiska stöd

Det var med viss optimism vi gick in i 2023, då lagändringarna utifrån utredningen Stärkt assistans började gälla. Nya grundläggande behov "förebyggande stöd" och "löpande stöd vid medicinskt tillstånd" ersatte det tidigare behovet "ingående kunskap". Det infördes en regel att aktiverings- och motiveringsinsatser skulle räknas med inom de grundläggande behoven och föräldraansvaret för barn minskades och schabloniserades.

Lagändringarna syftade uttryckligen till att stärka assistansrätten för barn och för personer med behov av annat stöd än rent praktisk. Dessvärre kunde vi redan under våren konstatera att lagändringarna inte föll ut som tänkt. En märklig tolkning av det nya föräldraavdraget gjorde att många barn fick en försämrad assistansrätt. Behov

av förebyggande stöd och kvalificerade motiveringsinsatser bedömdes mycket snävt. Det var egentligen bara behovet löpande stöd vid medicinskt tillstånd som tillämpades ungefär så som lagstiftaren hade menat.

JAG-medlemmar som har fått avslag på sina ansökningar har fått hjälp att överklaga till förvaltningsrätt, men på grund av handläggningstiderna har vi ännu inte sett hur de ställer sig till Försäkringskassans och kommunernas tolkningar. En ljusglimt är att en kammarrätt i slutet av året har hunnit pröva ett mål om föräldraavdraget, och funnit att kommunen tillämpat det felaktigt. Vi väntar på fler klagande domstolsavgöranden.

Rätten till förhöjt timbelopp sattes i gungning efter ett domstolsavgörande i maj. Högsta förvaltningsdomstolen slog fast att förhöjt timbelopp bara kan beviljas om den sökande kan visa att schablonbeloppet inte räcker till. Trots att det egentligen inte var något nytt började Försäkringskassan begära mer omfattande och detaljerade kostnadsberäkningar vid ansökningar och även underkänna inlämnat underlag med avslag som följd. Riktlinjer saknades dock för bedömningarna och i många fall stannade handläggningen av. De flesta som ansökt väntar fortfarande en bit in i 2024 på beslut. Det är bekymmersamt eftersom allt fler behöver ett förhöjt timbelopp för att klara sina assistanskostnader.

I övrigt har Försäkringskassans och kommunernas tillämpning av assistansreglerna varit fortsatt spretig och svår att förutse, vilket skapar oro hos JAGs medlemmar och

2023 medverkade Vilgot Staf och Klara Lilljeqvist, Vincent Dagemark och Samuel Segelström, Poppy Banks, Lili Banks och Emma Nordeberg i Kära assistent. Foto: Linnea Bengtsson.

JAGs kampanjkyltar i SL-trafiken.

andra assistansanvändare. Det gäller inte minst vilka förändringar en måste anmäla till Försäkringskassan. Många beslut är svårbegripliga och illa motiverade.

En viktig uppgift för JAGs jurister är alltjämt att bevaka Försäkringskassans och kommunernas agerande i olika delar av landet, och samla kunskap och strategier för en så stabil rådgivning till uppdragsgivarna som möjligt.

Kompetensutveckling

Knappt 3% av assistansersättningen går till utbildning. Vi är stolta över våra kvalificerade utbildningar och försöker hålla uppe kvaliteten trots minskade resurser.

Merparten av webbkurserna i lärplattformen är kostnadsfria. För utbildningarna på plats på JAGs kansli ingår normalt resa och logi i kursavgiften. Eftersom kvaliteten på utbildningarna höjs när uppdragsgivaren deltar välkomnas de att delta utan kostnad på alla JAG-utbildningar i Sverige. Kooperativet står även för kostnader för måltider samt eventuell logi och resa för en medföljande assistent i tjänst.

All utbildning ska vara relevant för uppdragsgivarens behov att höja kompetensnivån i assistansen. De utbildningar som erbjuds inom JAG är anpassade efter att de flesta av uppdragsgivarna har flera stora funktionsnedsättningar varav en avser en nedsättning av den intellektuella förmågan.

De obligatoriska webbkurserna, en för assistenter och en för personliga arbetsledare, finns i lärplattformen på Mitt JAG och har uppdaterats under året.

I april hölls en tvådagarsutbildning om yrket personlig assistent och i maj var det stor uppslutning på Arbetsledarforum där Christer Olsson medverkade och pratade om att "livet är ett tillsammansprojekt".

Förutom utbildning på JAGs kansli i bland annat HLR, brandsäkerhet, tidrapportering och rekrytering har det funnits distansutbildningar om positivt beteendestöd och alternativ och kompletterande kommunikation och tecken som alternativ kommunikation.

Efter flera års uppehåll arrangerades under hösten två utbildningsresor till Cypern för uppdragsgivare, assistenter och arbetsledare. De flesta av de totalt 90 resenärerna deltog vid utbildningen.

Nyanställning och rekryteringsåtgärder

Under hösten implementerades äntligen den nya förbättrade rekryteringsportalen.

Under året inkom 26 142 ansökningar och 1 234 personer nyanställdes.

Rekryteringsevent i Skarpnäck
anordnat av Jobbtorg Unga Globen.

JAGs Youtube-serie Kära assistent lyfte bland annat flytt från gruppboende, möjligheterna som assistans till barn öppnar för hela familjen och hur assistans bidrar till frihet för en tonåring. På Youtube har Kära assistent-filmerna under året visats över 85 000 gånger med en visningstid på nästan två tusen timmar. På Facebook nåddes nästan en miljon personer och på Instagram drygt 137 000.

En rekryteringskampanj i Stockholms kollektivtrafik ökade antalet besökare på JAGs rekryteringswebbsida med mer än 40 procent.

Genom Nordplus, Nordiska ministerrådets program för samarbete mellan de nordiska och baltiska länderna samt Åland, Färöarna och Grönland har JAG Personlig assistans deltagit i ett samarbete med organisationer i Norge, Island och Finland för att hitta nya vägar inom rekrytering.

På gång-mötena, digitala informationsmöten sista onsdagen i månaden med aktuell information för uppdragsgivare i JAG med företrädare och personliga arbetsledare, har fortsatt under året. Vid månadsskiftena släpps ett avsnitt av Svar direkt-nytt med information särskilt riktad mot JAGs anställda. Varje månad hålls öppet forum där arbetsledare kan ställa frågor om allt möjligt.

JAG Utbildning AB

Yrkehögskole- utbildning för personliga assistenter

2023 utökade JAG Utbildning sitt erbjudande inom yrkehögskoleutbildningar inom personlig assistans under nya namnet Assistansakademien. Tio assistansanordnare är med och kvalitetssäkrar innehållet i utbildningarna. Utöver arbetsledning inom personlig assistans beviljades ytterligare tre kurser; förebyggande stöd, kvalificerad omvårdnad och assistans för personer med nedsatt autonomi.

Sammanlagt deltog 94 studenter under hösten. Det speglar det växande behovet av specialiserad kompetens inom personlig assistans och kurser som är designade för att ge praktiska färdigheter som matchar krav och utmaningar i arbetslivet.

Arbetsledning inom personlig assistans sträcker sig över 60 YH-poäng med 50% studietakt på distans.

Förebyggande stöd inom personlig assistans omfattar 20 YH-poäng och ger kunskap och verktyg för att skapa en trygg och stödjande miljö och främja självbestämmande och självförtroende hos personen som behöver assistans.

Kvalificerad omvårdnad inom personlig assistans omfattar 20 YH-poäng om flerk Funktionsnedsättning och kvalificerad omvårdnad.

Personlig assistans till personer med nedsatt autonomi omfattar 20 YH-poäng och ökar assistentens förmåga att erbjuda specialiserat stöd till en person med intellektuell funktionsnedsättning.

För att studera på Assistansakademien krävs grundläggande behörighet vilket motsvarar gymnasiebetyg, svenskakunskaper samt minst sex månaders erfarenhet som personlig assistent.

JAG Assistanse AS: "JAG camp" en høydepunkt

2023 har varit ett spennende og hektisk år for JAG Assistanse i Norge. Under hela året har vi arbeidet med å utvikle ett nytt ledningssystem for å bli ISO-certifiserte. Det var derfor glødjende å vi i desember fikk godkjenning for både ISO 9001 (kvalitetsledning) og ISO 14001 (miljøledning). Sedan dess har vi arbeidet for å forankre systemet i JAG. Vår slutsatt er å dette er ett mycket bra verktøy for ledning og arbeid.

Høydepunktet under året var JAG Camp for oppdragsgivere, arbeidsledere og assistenter. Det var ett mycket framgangsrikt evenemang med næstan 200 deltagere. Her fanns aktiviteter og erbjudanden for alle under hela helgen, inklusive en stor bankett med egen DJ og disco på lørdag kvell. Evenemanget var ett samarbeide mellom Team JAG og JAG Assistanse. Helgen avslutades med årsmøten for Team JAG og Føringen JAG.

Vi har fortsatt arbeide med digitale løsninger og har påbørjat ett nytt onboarding-system for alle anstallte. I en ny lærplattform har vi skapat en digitalt utbildning som motsvarer våre introduktionskurser og återkopplingen hittills har varit mycket positiv.

JAG Assistanse deltog tillsammans med Føringen JAG på Arendalsuka, där vi arrangerade en gemensam politisk debatt på temat "Barns rätt å bo med familien". Till debatten hade vi bjudit in representanter från Familie- og kulturutskottet, Diskrimineringsombudsmannen, Løvemammaene. Debatten var välbesøkt, og vi har fått många positive reaksjoner i efterhand.

Precis som tidligere år höll JAG Assistanse öppet hus på Luciadagen den 13 desember.

Ett hørligt Luciatåg med över 35 personer med oppdragsgivere, anstallte og samarbeidspartnere, gikk gjennom hela Galleri Oslo for å sedan avslute dagen på restaurant Gallo där ägaren bjød på lussekatter og gløgg.

JAG Assistans Ab: Händelserikt år i Finland

Antalet producerade assistanstimmar ökade med nästan 35 procent jämfört med året före. Även nyttjandegrad ökade. Antalet medlemmar ökade från 200 till 285. De nya medlemmarna nämner ofta den svenskspråkiga servicen och den icke-vinstdrivande verksamhetsformen som orsak till att de valt just JAG som assistansanordnare.

Antalet assistenter ökade också markant. Trots utmanande läge på arbetsmarknaden har rekryteringarna lyckats över förväntan. Rådgivarna satsar benhårt på att hitta den rätta assistenten för varje medlem, och vi får ständigt erfara hur fint assistanserna kan börja rulla då det klickar rätt. Under året övergick vi till att använda rekryteringsverktyget Jobylon, som bidragit till att ge rekryteringsannonserna en fräsch utformning och smidigare processer kring anställning och onboarding.

Tillväxten märks även inom administrationen. För att trygga närvaron i huvudstadsregionen öppnades ett nytt kontor i Helsingfors. Medlemmar, assistenter och andra intresserade bjöds in till det nya kontoret i december för att bekanta sig med utrymmena och hitta julstämningen tillsammans.

I slutet av året startade den spännande processen med att inleda JAGs verksamhet på Åland.

Modellen Vi vill bidra fick luft under vingarna under året och har väckt nyfikenhet på många håll. Verksamhetsledaren och handledarna har hållit flera presentationer för socialarbetare på olika håll i landet och träffat många potentiella samarbetspartner.

I slutet av året var 14 deltagare involverade och projektet övergick till att bli en etablerad del av JAGs verksamhet.

De finländska JAGarna bjöds in till två varma och glädjefyllda musikkvällar, den ena i Helsingfors i januari och den andra i Vasa påföljande månad. Kvällarna uppskattades storligen av såväl medlemmar som assistenter, och det framfördes tydliga önskemål om fler liknande träffar.

Samarbetet med andra finländska funktionshinderorganisationer har fortsatt. Tillsammans med FDUV ordnades ett informationstillfälle kring personlig assistans. JAG deltog också i ett Nordplus-finansierat projekt tillsammans med andra nordiska funktionsrättsorganisationer, med målet att göra assistentyrket mer lockande och tillgängligt.

Precis som i Sverige satte de kollektivavtalsenliga löneförhöjningarna press på ekonomin. Assistenterna bör få en skälig lön för sitt viktiga och ansvarsfulla arbete, och därför är det av yttersta vikt att de redan låga ersättningarna justeras i takt med löneförhöjningarna.

Social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet

I den obligatoriska hållbarhetsrapport som bifogas till årsredovisningen beskrivs hur Brukarkooperativet JAG och de svenska dotterbolagen arbetar för ökad social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet, med koppling till FNs mål uttryckta i Agenda 2030. Nedan återges ett kort utdrag.

JAG har välgrundad erfarenhet av att personlig assistans är den form av stöd som ger bäst möjlighet för personer med omfattande funktionsnedsättningar att leva jämlikt, som andra i samhället. Stärkt rätt till personlig assistans är därför ett centralt mål. Men det krävs också utveckling inom andra viktiga områden, såsom skola, sysselsättning, hälso- och sjukvård, tillgänglighet, bostäder och hjälpmedel, liksom bekämpande av diskriminering och exkluderande attityder.

De grundläggande värderingarna gällande mänskliga rättigheter och det förhållningssätt och beteende som utifrån dem förväntas av alla verksamma inom JAG uttrycks i olika styrdokument, bland annat medarbetarguide, varumärkespolicy och policy för det juridiska stödet.

Allt som görs och kommuniceras i JAGs namn ska vara förenligt med FNs konventioner om mänskliga rättigheter och om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning slås det bland annat fast att personer med funktionsnedsättning ska ha rätt att leva som andra i samhället. Var och en ska ha rätt att välja var en vill bo och med vem en vill leva på lika villkor som andra. Ingen ska vara tvingad att bo i särskilda bostäder (artikel 19).

JAG har en representant i Myndigheten för delaktighets funktionshindersråd, och bidrar på så sätt med kunskap och erfarenhet till myndighetens jämlikhetsarbete.

En central del av den människosyn JAG företräder är att mångfald är naturligt och

eftersträvansvärt. Vi anser det mycket värdefullt att ha anställda personliga assistenter med olika ålder, kön, kulturell bakgrund, religion med mera.

Personlig assistans är en service som erbjuder valfrihet och stärker egenmakten för kvinnor och flickor med omfattande funktionsnedsättning. En annan positiv effekt av den personliga assistansen är att den innebär en möjlighet att ersätta kvinnor för tidigare obetalt stöd till familjemedlemmar med funktionsnedsättning och på så sätt ge ökad självständighet och social och ekonomisk trygghet.

Genom påverkansarbete och juridiskt stöd arbetar vi för att människor med omfattande funktionsnedsättning ska få tillgång till vanliga bostäder för att kunna leva självständigt på sina egna villkor och slippa institutionslösningar.

Betydelsen av synlighet kan inte överskattas. När personer med funktionsnedsättning tar plats i stadsmiljön, deltar i kulturliv och överhuvudtaget möter andra människor i vardagslivet påverkas attityder och människosyn till det bättre, och risken för diskriminering minskar.

Personlig assistans är en serviceform som främjar hälsa och välbefinnande genom att skraddarsys efter den enskilde användarens behov och situation. Den psykiska hälsan gynnas bl.a. av respekt för ens person och ens värdighet, möjlighet att utveckla och utöva egna intressen, vara socialt delaktig, lära sig nytt och ha en meningsfull sysselsättning.

I stort sett alla vuxna medlemmar i Brukarkooperativet JAG befinner sig långt utanför den reguljära arbetsmarknaden och är hänvisade till inkomst genom socialförsäkringsförmåner. Nivåerna på dessa är så låga att det hindrar personerna från att leva som andra i samhället. Vi ser dessutom en risk för att allt fler personer med omfattande funktionsnedsättning ska hamna i fattigdom till följd av att ersättningsnivåerna inte justeras i takt med kostnadsökningar.

All extrainkomst påverkar försörjningsstödet, dessutom kan du inte äga egendom eller ha ett sparkapital för trygghet såsom personer i förvärsarbete kan utan att det påverkar försörjningsstödet.

Genom sin systerförening bedriver JAG ett aktivt påverkansarbete i skolfrågor, bl.a. genom att ha en representant i Skolverkets samrådsgrupp i funktionshinderfrågor. Vi kämpar emot särlösningar och för en skola för alla barn och unga, med och utan funktionsnedsättning. Skolan ska beakta alla elevers förutsättningar och erbjuda alla elever möjlighet till lärande. De barn som, i likhet med JAGs medlemmar, behöver ett personligt anpassat stöd för att kunna tillgodogöra sig undervisningen och umgås med sina skolkamrater ska ha rätt till personlig assistans i skolan.

Till detta mål hör också den yrkes- högskoleutbildning som JAG Utbildning AB sedan 2021 bedriver i samarbete med ett antal andra assistansanordnare. Vi gör detta för att förbättra kvaliteten på den personliga assistansen generellt i Sverige, genom att förmedla LSS värdegrund och know-how i att leda, organisera och utföra personlig assistans på användarens villkor.

Risker inom området mänskliga rättigheter och jämlikhet

Den absolut största risk vi ser ligger utanför JAGs verksamhet och handlar om att lagstiftaren och svenska myndigheter inte tillerkänner personer med funktionsnedsättning de rättigheter som stadgas i FN-konventionen och i svensk lagstiftning (främst LSS och diskrimineringslagen).

Vi har under 2023 sett fortsatta risker gällande sociala förhållanden genom att personer trots omfattande behov nekas personlig assistans vid ansökan, får sitt stöd minskat eller indraget eller på oklar grund tvingas återbetala assistansersättning som redan använts till personlig assistans.

Vi har ännu inte sett några konkreta effekter i myndigheternas tillämpning eller rättspraxis av att barnkonventionen blev svensk lag i januari 2020. Inte heller används FN:s funktionsrättskonvention i tillämpningen av assistansreglerna av vare sig beslutsmyndigheter eller domstolar. Människor nekas grundläggande fri- och rättigheter, såsom rätten att välja hur en vill bo, på grund av bristande tillgång till personlig assistans. Bostad med särskild service används fortfarande som lösning för både vuxna och barn. Det är naturligtvis särskilt förödande för barn.

JAGs ambition är att säkerställa strukturer som minskar vår miljöpåverkan så mycket som möjligt, vilket främst bidrar till mål 12, hållbar konsumtion och produktion, och till mål 13 bekämpa klimatförändringarna.

Kärnverksamheten, den personliga assistansen, har i sig en mycket ringa miljöpåverkan.

Riksföreningen JAG
Brukarkooperativet JAG

Tel: 08-789 30 00
E-post: info@jag.se
Hemsida: jag.se